

חוק-יסוד: הכנסת¹

המחות	1.	הכנסת היא בית הנבחרים של המדינה.
מקום המושב	2.	מקום מושבה של הכנסת הוא ירושלים.
הרכב	3.	הכנסת בהיבחרה תהיה בת מאה ועשרים חבר.

---

¹ ס"ח התשי"ח, עמ' 69 (פורסם ביום 20.2.1958); תיקון מס' 1 - ס"ח התשי"ט, עמ' 146; תיקון מס' 2 - ס"ח התשי"ט, עמ' 158; תיקון מס' 3 - ס"ח התשי"ט, עמ' 210; תיקון מס' 4 - ס"ח התשכ"ז, עמ' 24; תיקון מס' 5 (בטעות רשום 8) - ס"ח התשל"ד, עמ' 108; תיקון מס' 6 - ס"ח התש"ס, עמ' 160; תיקונים מס' 7 ו-8 - ס"ח התשמ"א, עמ' 168; תיקון מס' 9 - ס"ח התשמ"ה, עמ' 196; תיקון מס' 10 - ס"ח התשמ"ז, עמ' 120; תיקון מס' 11 - ס"ח התש"ן, עמ' 196; תיקון מס' 12 - ס"ח התשנ"א, עמ' 90; תיקון מס' 13 - ס"ח התשנ"א, עמ' 208; תיקון מס' 14 - ס"ח התשנ"ב, עמ' 162; תיקון מס' 15 (עקיף) - ס"ח התשנ"ב, עמ' 224; תיקון מס' 16 - ס"ח התשנ"ד, עמ' 140; תיקון מס' 17 - ס"ח התשנ"ה, עמ' 42; תיקון מס' 18 - ס"ח התשנ"ה, עמ' 316; תיקון מס' 19 - ס"ח התשנ"ו, עמ' 106 (בוטל בתיקון מס' 21); תיקון מס' 20 - ס"ח התשנ"ו, עמ' 100; תיקון מס' 21 - ס"ח התשנ"ו, עמ' 112; תיקון מס' 22 - ס"ח התשנ"ו, עמ' 112; תיקון מס' 23 - ס"ח התשנ"ו, עמ' 234; תיקון מס' 24 - ס"ח התשנ"ז, עמ' 186; תיקון מס' 25 - ס"ח התש"ס, עמ' 108; תיקון מס' 26 - ס"ח התש"ס, עמ' 260; תיקון מס' 27 - ס"ח התש"ס, עמ' 261; תיקון מס' 28 - ס"ח התש"ס, עמ' 50; תיקון מס' 29 - ס"ח התש"ס, עמ' 114; תיקון מס' 30 - ס"ח התש"ס, עמ' 166; תיקון מס' 31 - ס"ח התש"ס, עמ' 426; תיקון מס' 32 - ס"ח התש"ס, עמ' 432; תיקון מס' 33 - ס"ח התש"ס, עמ' 494; תיקון מס' 34 - ס"ח התש"ס, עמ' 2; תיקון מס' 35 - ס"ח התש"ס, עמ' 410; תיקון מס' 36 - ס"ח התש"ס, עמ' 336; תיקון מס' 37 - ס"ח התש"ס, עמ' 393; תיקון מס' 38 - ס"ח התש"ס, עמ' 158; תיקון מס' 39 - ס"ח התש"ס, עמ' 626; תיקון מס' 40 - ס"ח התשע"ד, עמ' 346 (עקיף, יחול מהבחירות לכנסת ה-20); תיקון מס' 41 - ס"ח התשע"ד, עמ' 554; תיקון מס' 42 והייש ("החוק הנורווגי" בכנסת ה-20) - ס"ח התשע"ה, עמ' 248; תיקון מס' 43 - ס"ח התשע"ו, עמ' 338; תיקון מס' 44 - ס"ח התשע"ו, עמ' 1086; תיקון מס' 45 - ס"ח התשע"ו, עמ' 1154; תיקון מס' 46 - ס"ח התשע"ז, עמ' 516; תיקון מס' 47 - ס"ח התשע"ח, עמ' 636; תיקון מס' 48 (הוראת שעה) - ס"ח התש"ף, עמ' 39; תיקון מס' 49 - ס"ח התש"ף, עמ' 70 ("החוק הנורווגי" מהכנסת ה-23 ואילך); תיקון מס' 50 (הוראת שעה) - ס"ח התש"ף, עמ' 420; תיקון מס' 51 - ס"ח התשפ"א, עמ' 368; תיקון מס' 52 - ס"ח התשפ"ג, עמ' 8.

שיטת הבחירות

4.

הכנסת תיבחר בבחירות כלליות, ארציות, ישירות, שוות², חשאיות ויחסיות, לפי חוק הבחירות לכנסת³; אין לשנות סעיף זה, אלא ברוב של חברי הכנסת⁴.

² בבג"ץ 98/69 ברמגן נ' שר האוצר ואח', נפסק כי עקרון השוויון שבסעיף 4 לחוק-יסוד: הכנסת מכון גם לזכות לבחור וגם לזכות להיבחר, והוא חייב להתבטא גם בשוויון הסיכויים של רשימות המועמדים השונות המתחרות בבחירות לכנסת. עם זאת, בבג"ץ 148/73 קניאל נ' שר המשפטים ואח', נקבע כי החוק עצמו העניק לכנסת כוח לגרוע מעקרון השוויון בדרך שהתוותה לעצמה מראש בסעיף 4, סיפא, של חוק היסוד.

הנשיאה חיות בבג"ץ 5744/16 בעניין "חוק ההדחה" (סעיף 42א(ג)): "הוראת סעיף 4 לחוק היסוד קשורה בקשר בל-יינתק לזכויות החוקתיות לבחור ולהיבחר... הלכה מושרשת היא כי עקרון השוויון, כעגונו בסעיף 4 לחוק היסוד, מתבטא "בשוויון הסיכויים של רשימות המועמדים השונות המתחרות בבחירות לכנסת"... ואכן, בכל המקרים שבהם פסק בית משפט זה כי הייתה פגיעה בעקרון השוויון המצדיקה את פסילת החוק שעמד לדיון, מדובר היה בחקיקה שהקצתה משאבי ציבור באופן שהשליך על סיכוייהן של רשימות מסוימות להצליח בבחירות בהשוואה לרשימות אחרות... חוק ההדחה, לעומת זאת, אין בו כדי להשליך על שוויון הסיכויים של הרשימות המתחרות בבחירות. הוא אינו מקנה יתרון בלתי הוגן לרשימה אחת על פני רשימות אחרות ואינו מטיל סיכון בלתי הוגן על רשימה אחת לעומת האחרות. האיסורים שנקבעו בחוק ההדחה... חלים על כל הרשימות כולן במידה שווה. אף אין מדובר בפגיעה בציפיות של הבוחרים או הנבחרים לאחר הבחירות... לפיכך, אין בסיס לטענה כי חוק ההדחה פוגע בשוויון הסיכויים כמשמעותו בסעיף 4 לחוק היסוד. מקל וחומר אין מדובר ב"שינוי" של הזכויות המעוגנות בשיטת הבחירות הקבועה בסעיף 4 לחוק היסוד, כמובנו במשפטנו החוקתי וכפי שעוצב מאז פסק הדין בעניין בנק המזרחי... זאת, מפני שחוק ההדחה אינו טומן בחובו צמצום בתוכן של הזכויות המעוגנות בסעיף 4 לחוק היסוד, אף לא בהיקף תחולתן או בזכאים להן... יתרה מכך, חרף השלכותיו של חוק ההדחה על הזכויות לבחור ולהיבחר, החוק כלל אינו חל בתקופת הבחירות כהגדרתה בחוק. עניינו בהתנהלות חברי הכנסת במהלך כהונתם. מקובלת עלי בהקשר זה עמדתו של היועץ המשפטי לכנסת, אשר טרם הקריאה הראשונה חיוה דעתו כי אין בהצעת חוק ההדחה משום שינוי ולו במשתמע של סעיף 4 לחוק היסוד שעבורו נדרש רוב של חברי הכנסת בשלוש קריאות...".

³ ר' חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969.

⁴ (1) ר' סעיף 46 וההערות לו.

(2) הצעה שקיבלה רוב מבלי שנספרו הקולות, ובשל כך לא נתבהר מהו שיעורו של הרוב, נתונה ליו"ר הסמכות (הטבעית) להורות על ספירה חוזרת, במהלך הישיבה עצמה או בסמוך מיד לאחר מכן (בג"ץ 410/91 ע"ד ליסה בלום נ' יו"ר הכנסת).

5. **הזכות לבחור**
 כל אזרח ישראלי בן שמונה עשרה שנה ומעלה זכאי לבחור לכנסת אם בית משפט לא שלל ממנו זכות זו על פי חוק; חוק הבחירות יקבע את המועד שבו ייחשב אדם בן שמונה עשרה שנה לענין השימוש בזכות הבחירה לכנסת.
- א5. **הזכות להגיש רשימת מועמדים (תיקונים מס' 19 ו-21)**
 רשימת מועמדים לכנסת תוגש על ידי מפלגה בלבד; דרכי התאגדותן ורישומן של מפלגות ותנאים להגשת רשימת מועמדים, ייקבעו בחוק.
6. **הזכות להיבחר⁵ (תיקונים מס' 8, 10, 22, 26 ו-47)**
 (א) כל אזרח ישראלי, שביום הגשת רשימת המועמדים הכוללת את שמו הוא בן עשרים ואחת שנה ומעלה, זכאי להיבחר לכנסת, זולת אם בית משפט שלל ממנו זכות זו על פי חוק או שנידון, בפסק דין סופי, לעונש מאסר בפועל לתקופה העולה על שלושה חודשים וביום הגשת רשימת המועמדים טרם עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר בפועל, ואם הורשע בעבירת טרור חמורה או עבירת ביטחון חמורה, כפי שייקבע בחוק, נידון, בפסק דין סופי, לעונש מאסר בפועל לתקופה העולה על שבע שנות מאסר, וביום הגשת רשימת המועמדים טרם עברו 14 שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר בפועל⁶, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות הענין, משום קלון⁷.

⁵ תחילתו של סעיף 6 כנוסחו זה ביום ז' באב התש"ס (8 באוגוסט 2000) והוא יחול גם על מי שנידון לפני תחילתו.

⁶ ההתייחסות להרשעה בעבירת טרור או ביטחון חמורה התווספה בתיקון מס' 47 והיא לא תחול על מי שהורשע בעבירה כאמור אם לפני תחילתו של תיקון מס' 47 עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר בפועל.

⁷ ר' סעיף 56ב לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969, וכן נוהל הטיפול בבקשות לקביעת העדר קלון, התשע"ד-2013 - י"פ התשע"ד, עמ' 1518; דחיית עתירה נגד החלטת יו"ר ועדת הבחירות שלא להפעיל סמכותו בעניין הקלון (בג"ץ 5452/19 אמבש נ' יו"ר ועדת הבחירות, ניתן ביום 16.8.2019).

- (ב) [בוטל].
- (ג) מועמד לכנסת שנידון כאמור בסעיף קטן (א) ופסק הדין נעשה סופי אחרי הגשת רשימת המועמדים ולפני שהחל לכהן כחבר הכנסת, דינו כדין מי שהתפטר מרשימת המועמדים שבה כלול שמו, או מחברותו בכנסת, לפי הענין, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית שאין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות הענין, משום קלון.
- (ד) קביעת יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לפי סעיפים קטנים (א) ו-(ג) לא תידרש אם קבע בית המשפט, לפי דין, כי יש עם העבירה, בנסיבות הענין, משום קלון.
- (ה) לענין סעיף זה -
- "מאסר בפועל" - סך כל תקופות המאסר בפועל שעל הנידון לרצות ברצף אחד, אף אם הוטלו בגזרי דין שונים, לרבות מאסר על תנאי שהופעל;
- "עבירה" - כל אחת מהעבירות שעליהן נידון לעונש של מאסר בפועל.

סייג למועמדות 6א. (א) ⁸ חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו, לא ייכלל, בבחירות לכנסת שלאחריה, ברשימת מועמדים שהגישה מפלגה שהיתה מיוצגת על ידי סיעה של הכנסת היוצאת; הוראה זו לא תחול על התפלגות סיעה בתנאים שנקבעו בחוק⁹.

⁸ (1) "את הביטוי "בסמוך לאחר הפרישה" יש לפרש על פי תכליתו של ההסדר הקבוע בסעיף 6 לחוק יסוד: הכנסת. תכליתה המרכזית של הוראה זו הינה לצמצם את האפשרות שחבר כנסת שנבחר במסגרת רשימת מועמדים מסוימת יפרוש מסיעתו יחד עם המנדט שנתן ציבור הבוחרים לרשימה ממנה פרש, ויפעל בכנסת באופן המנוגד למצעה ולעמדותיה של הסיעה, תוך סיכול רצון הבוחר... האם התפטרות 45 יום לאחר הפרישה הינה התפטרות בסמוך לאחר הפרישה? אין מדובר בתקופה קצרה. אולם מקובלים עלינו נימוקי יושבת ראש ועדת הבחירות המרכזית לעניין זה. בהתחשב בכך שמדובר היה בתקופת בחירות, וכי במהלך 45 ימים אלה לא התקיימו דיונים או הצבעות בעלות חשיבות רבה, ולא נטען בפנינו כי המשיבים הצביעו בכנסת בניגוד לעמדת הסיעה ממנה פרשו, יש לראות במשיבים 2–4 כמי שהתפטרו מכהונתם בסמוך לאחר פרישתם." (בג"ץ 1759/06 מפלגת העבודה נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, שמעון פרס, דליה איציק, חיים רמון ואח', ניתן ביום 14.8.2006).

(2) לעניין ח"כ שהודיע בתקופת 90 הימים שלפני יום הבחירות על התמודדותו במסגרת מפלגתית אחרת מזו שהוא מייצג בכנסת יוצאת, ועדת הבחירות מוסמכת להכריע בשאלה האם הוא נחשב למי שפרש מסיעתו כחלק מסמכותה לאשר את רשימות המועמדים. ואולם, היא מוסמכת להפעיל סמכותה זו רק אם ועדת הכנסת לא הכריעה בדבר מעמדו של ח"כ קודם לכן (השאלה גופא לא הוכרעה בהליך זה) (ה"ש 1/23, היועמ"ש לכנסת נ' סיעת כחול לבן ואח', ניתן ביום 31.12.2019).

(3) ביום 25.4.2022 קבעה ועדת הכנסת של הכנסת ה-24 כי ח"כ עמיחי שיקלי פרש מסיעת ימינה (י"פ התשפ"ב, עמ' 7622); ערעור על החלטה שהוגש לבית המשפט המחוזי בירושלים בחלוף 49 ימים - נדחה (עש"א 25528-06-22 ח"כ שיקלי נ' ועדת הכנסת, ניתן ביום 10.7.2022); יומיים לאחר פסה"ד במחוזי ו-78 ימים לאחר החלטת ועדת הכנסת, התפטר שיקלי מהכנסת; יו"ר ועדת הבחירות המרכזית קיבל בקשה לקבוע כי אין לאשר את מועמדותו של שיקלי ברשימת הליכוד לכנסת ה-25, מאחר שהתפטרותו מהכנסת לא נעשתה "בסמוך" לפרישתו (פ"מ 1/25 ח"כ לסקי-שוץ וסיעת מרצ נ' שיקלי ואח', ניתן ביום 28.9.2022); ערעור על החלטת יו"ר ועדת הבחירות נדון בביהמ"ש העליון בהרכב מורחב והתקבל ברוב דעות (ע"ב 6615/22 שיקלי והליכוד נ' יו"ר ועדת הבחירות ואח', ניתן ביום 9.10.2022 ללא נימוקים - 3.11.2022). הנשיאה חיות:

(א) "לטעמי יש קושי במתן האפשרות לצדדים שלישיים להתערב בעניינה הפנימיים של הסיעה באופן שיכפה עליה, בעל כורחה, את פרישתו של חבר מחבריה, על כל ההשלכות הכרוכות בכך, אף שלאפשרות זו יש, לכאורה, עיגון לשוני בהוראת סעיף 61(א) לחוק הכנסת. אלא שבענייננו... דבר פרישתו של המערער אינו נתון במחלוקת... דומה כי אין מקום לחסום גורמים המבקשים

להעלות טענות בדבר עיתוי התפטרותו של חבר הכנסת הפורש בפני ועדת הבחירות... בשלב זה, לאחר שחבר הכנסת הוכרז על ידי ועדת הכנסת כפורש, אף אין טעם להעניק משקל מיוחד לעמדת סיעתו בעניין עיתוי התפטרותו." (ב) "נשאלת השאלה מיהו הגורם המוסמך לקבל את החלטה ביחס לעמידת מועמד בתנאי הכשירות... לפרשנות לפיה יו"ר ועדת הבחירות הוא הגורם המוסמך למנוע התמודדות של מועמד בגין אי-עמידתו באחד מתנאי הכשירות אין אחיזה בלשון הוראות החוק, ומשכך אין מנוס מן המסקנה כי הגורם המוסמך בהקשר זה הוא מליאת הוועדה... ככל שמתעוררת שאלה בענייני כשירות יש להביאה להכרעת יו"ר הוועדה, אשר יקיים, בין כהכרעה מוקדמת ובין לאחר הגשת הרשימות, הליך מעין-שיפוטי בהתבסס על טענות בכתב, ישקול בדבר וינמק את החלטתו. החלטה זו תונח בפני הוועדה כחוות דעת משפטית, בצירוף כל החומרים הנלווים הרלוונטיים, ותנחה אותה לקראת הדיון באישור הרשימות. היות שהבחינה האם הרשימה "הוגשה כהלכה" היא שאלה משפטית במהותה, על הוועדה להעניק בהקשר זה משקל משמעותי ביותר לחוות הדעת המשפטית מטעם יו"ר הוועדה..."

(ג) "מועד השתכללות הפרישה הוא מועד החלטת ועדת הכנסת. החלטה זו נכנסת לתוקף באופן מיידי עם קבלת החלטת ועדת הכנסת, והגשת ערעור על החלטה מכוח סעיף 61(ג) לחוק הכנסת אין בו כדי לשנות זאת אלא אם כן החליט בית המשפט שמוסמך לדון בערעור על החלטת ועדת הכנסת, לעכב את ביצועה של החלטה."

(ד) "בענייננו לא התעוררה השאלה שאליה נדרש יו"ר ועדת הבחירות בה"ש 1/23. כוונתי לשאלה הנוגעת לסמכות שירות הנתונה לוועדת הבחירות לקבוע באופן אגבי ולצורך הגשת הרשימות בלבד, כי חבר כנסת פרש מסיעתו, ככל שוועדת הכנסת לא נדרשה לעניין. מבלי לקבוע מסמרות בדבר, אני סבורה כי ככל שסמכות כזו אכן קיימת יש ליחד אותה למקרים חריגים ביותר, שבהם אי-הכרה בפרישה עלולה לעקר מתוכן את הוראת הכשירות הקבועה בסעיף 6א לחוק היסוד, ובכללם מקרים שבהם סוכלה כל אפשרות לכנס את ועדת הכנסת אף שמדובר בפרישה מובהקת וברורה מבחינה עובדתית ומשפטית."

(ה) "בכל הנוגע למועד שבו יש להגיש ערעור על החלטת ועדת הכנסת כדי לעמוד בחובה להתפטר בסמוך לפרישה ככל שהערעור יידחה, מקובלת עליי עמדת יו"ר ועדת הבחירות כי על מנת להימנע מהסנקציה הקבועה בסעיף 6א לחוק, על חבר הכנסת שמגיש ערעור על החלטת ועדת הכנסת בדבר פרישתו להגיש את הערעור "סמוך" ככל הניתן להחלטת ועדת הכנסת ועליו להימנע בהקשר זה משימוש לרעה בהליכי הערעור.... השתהות בהגשת הערעור – גם אם זו לא תוביל לדחייתו בשל אי עמידה במועדים הקבועים בתקנות – עשויה להשפיע על בחינת ההתפטרות של חבר הכנסת לעניין הסנקציה שבסעיף 6א לחוק היסוד, ככל שהערעור יידחה. לעומת זאת, אני סבורה כי לצורך בחינת עיתוי ההתפטרות אין להביא בחשבון את פרק הזמן שמיום הגשת הערעור על החלטת ועדת הכנסת ועד להכרעה בערעור."

(ו) "לעניין עיתוי ההתפטרות לא ניתן להתעלם מכך שהמערער הוסיף להצביע באופן עקבי בכנסת בניגוד לעמדת סיעתו, לרבות בהצעות אי-אמון בממשלה ובהצעות חוק אחרות, גם לאחר שהוכרז כפורש ואף לאחר הגשת הערעור על החלטת ועדת הכנסת. כך, בשונה מחברי הכנסת שעמדו במוקד עניין העבודה, המערער ביקש לנצל את התקופה שלאחר פרישתו לצורך שימוש בכליו

(ב) לענין סעיף זה -

"פרישה מסיעה" - לרבות הצבעה במליאת הכנסת שלא בהתאם לעמדת הסיעה בענין הבעת אמון לממשלה או אי אמון בה; ואולם הצבעה כאמור לא תיחשב כפרישה אם חבר הכנסת לא קיבל כל תמורה בעד הצבעתו;

"תמורה" - במישרין או בעקיפין, בהבטחה או בהתחייבות לעתיד, ולרבות הבטחת מקום ברשימת מועמדים לכנסת, או מינוי חבר הכנסת עצמו או אדם אחר לתפקיד כלשהו.

מי לא יהיה מועמד (תיקונים מס' 2, 21 ו-33)	7.	אלה לא יהיו מועמדים לכנסת:
	(1)	נשיא המדינה;
	(2)	שני הרבנים הראשיים;

הפרלמנטריים נגד סיעתו... בהינתן פרק הזמן שחלף עד להגשת הערעור לבית המשפט המחוזי וכן לנוכח האופן שבו התנהל המערער למן ההכרזה בוועדת הכנסת על פרישתו, המערער אכן לא התפטר בסמוך לפרישתו. עם זאת, בשל הטעמים שעליהם אעמוד להלן, אני סבורה כי בענייננו מתקיימות נסיבות חריגות אשר הצדיקו הימנעות מהפעלת הסנקציה הקבועה בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת בנוגע למערער."

השופטת דפנה ברק-ארז: "הצהרותיו של שיקלי, לרבות חלק מן הטענות שהעלה כנגד החלטתה של ועדת הכנסת בעניינו, באשר לכך שלא הוא "פרש" מסיעתו אלא היא פרשה ממנו, וזאת על בסיס ניתוח אידאולוגי-מהותי של עמדות פוליטיות, מבטאות עמדה שאינה עולה בקנה אחד עם פרשנותו המשפטית של סעיף 6א לחוק היסוד. כאמור, לא זה המבחן שבו בחרה כנסת בעת שחוקקה את הסעיף האמור, ושומה על כולנו לכבדו ככתבו וכלשונו."

(4) בעתירה שעניינה פסילת מועמדות לכנסת ה-25 בשל הסכם שנעשה לפני היום ה-90 שלפני הבחירות ציין ביהמ"ש כי "לא מן הנמנע כי הפרת הוראות סעיף 57א עשויה להוות, במקרים מסוימים, אינדיקציה התומכת בקביעה כי חבר כנסת פרש מסיעתו" (בג"ץ 6600/22 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25, עידית סילמן ואח', ניתן ביום 19.10.2022).⁹ ר' סעיפים 59 עד 61 לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994.

- (3) שופט ;
- (4) דיין של בית דין דתי ;
- (5) מבקר המדינה ;
- (6) ראש המטה הכללי, צבא הגנה לישראל ;
- (7) רבנים וכהני דתות אחרות, כשהם משמשים
בכהונתם בשכר ;
- (8) עובדי מדינה בכירים וקציני צבא בדרגות או
בתפקידים שייקבעו בחוק¹⁰ ;
- (9) שוטרים וסוהרים בדרגות או בתפקידים
שייקבעו בחוק ;
- (10) עובדי תאגידי שהוקמו בחוק, בדרגות או
בתפקידים שייקבעו בחוק ;

זולת אם חדלו לכהן במשרה או בתפקיד כאמור
לפני המועד להגשת רשימות המועמדים לכנסת,
ואם נקבע בחוק מועד מוקדם מזה, לפני המועד
האמור.

רשימת מועמדים לא תשתתף בבחירות
לכנסת ולא יהיה אדם מועמד בבחירות
לכנסת, אם יש במטרותיה או במעשיה של
הרשימה או במעשיו של האדם, לרבות
בהתבטאויותיו, לפי הענין, במפורש או
במשתמע, אחד מאלה :

7.א. (א) מניעת
השתתפות
בבחירות¹¹
(תיקונים מס'
9, 35 ו-46)

¹⁰ ר' סעיף 56 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969.

¹¹ (1) לענין פסילה של רשימות ומועמדים ראו בין היתר -
ע"ב 1/65 ירדור נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השישית (פסילה אף בהיעדר
הסמכה בחוק) ; א"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-16 נ' ח"כ טיבני,
ח"כ בשארה ואחי' (אישור התמודדות למרות החלטות פסלות של ועדת הבחירות) ;
ע"ב 561/09 בלי"ד ורע"ם-תע"ל נ' ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-18 (אישור

- (1) שלילת קיומה של מדינת ישראל
כמדינה יהודית ודמוקרטית;
- (2) הסתה לגזענות;
- (3) תמיכה במאבק מזוין, של מדינת
אויב או של ארגון טרור, נגד מדינת
ישראל.

12(א) לעניין סעיף זה, יראו מועמד ששהה במדינת
אויב שלא כדין בשבע השנים שקדמו למועד
הגשת רשימת המועמדים כמי שיש במעשיו
משום תמיכה במאבק מזוין נגד מדינת
ישראל, כל עוד לא הוכיח אחרת.

התמודדות שתי מפלגות שנפסלו ע"י ועדת הבחירות); א"ב 9255/12 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-19 נ' ח"כ חנין זועבי (אישור התמודדות למרות החלטת פסלות של ועדת הבחירות); א"ב 1095/15 (לא אושרה החלטת ועדת הבחירות למנוע מח"כ חנין זועבי להיות מועמדת בבחירות לכנסת ה-20); א"ב 1096/15 (לא אושרה החלטת ועדת הבחירות למנוע מברוך מרזל להיות מועמד בבחירות לכנסת ה-20); הבחירות לכנסת ה-21: א"ב 1806/19 (אישור התמודדות של עופר כסיף למרות החלטת פסלות של ועדת הבחירות); ע"ב 1866/19 (פסילת התמודדות של מיכאל בן ארי למרות אישור ועדת הבחירות ודחיית ערעור על אישור התמודדות של איתמר בן-גביר ע"י ועדת בחירות); ע"ב 1867/19 (דחיית ערעור על אישור התמודדות של חד"ש-תע"ל ע"י ועדת הבחירות); ע"ב 1876/19 (אישור התמודדות של רע"מ-תע"ל למרות החלטת פסלות של ועדת הבחירות); הבחירות לכנסת ה-22: ע"ב 5487/19 (פסילת התמודדות גופשטיין ומרזל, ואישור התמודדות בן גביר ורשימת עוצמה יהודית); ע"ב 5506/19 (אישור התמודדות הרשימה המשותפת); הבחירות לכנסת ה-23: א"ב 852/20 (לא אושרה החלטת ועדת הבחירות למנוע מח"כ היבא יזבק להיות מועמדת בבחירות לכנסת ה-23); ע"ב 922/20 (אישור התמודדות רשימת משפט צדק לרפורמה במערכת המשפט ולשחרור יגאל עמיר); הבחירות לכנסת ה-24: א"ב 1156/21 (לא אושרה החלטת ועדת הבחירות למנוע מאבתיסאם מראענה להיות מועמדת בבחירות לכנסת ה-24); הבחירות לכנסת ה-25: ע"ב 6668/22 (אישור התמודדות רשימת בל"ד למרות החלטת פסלות של ועדת הבחירות).

(2) ר' גם סעיפים 63 ו-64 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969, כפי שתוקנו (תיקון עקיף) בתיקון מס' 9.

12 (1) הוראות סעיף קטן (א1) שהתווסף בתיקון מס' 39 יחולו לגבי שהייה במדינת אויב שאירעה ביום התחילה ואילך - התיקון פורסם ביום 9.7.08.
(2) תקנה 5 לתקנות שבתוספת לפקודת הארכת תוקף של תקנות שעת חירום (יציאה לחוץ לארץ), התש"ט-1948 נקבע איסור יציאה וכניסה ללא היתר למדינה המפורטת

(ב) החלטת ועדת הבחירות המרכזית כי מועמד מנוע מלהשתתף בבחירות טעונה אישור בית המשפט העליון.

(ג) מועמד יצהיר הצהרה לענין סעיף זה.¹³

(ד) פרטים לענין הדיון בועדת הבחירות המרכזית ובבית המשפט העליון ולענין הצהרה לפי סעיף קטן (ג), ייקבעו בחוק.¹⁴

תקופת כהונת 8. **תקופת כהונתה של הכנסת תהיה ארבע שנים מיום הכנסת** היבחרה.¹⁵

מועד הבחירות לכנסת העשרים וארבע (תיקון מס' 48 - הוראת שעה) א.8.¹⁶ [פקע].

בסעיף 2 לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד-1954, והן: לבנון, סוריה, סעודיה, עיראק, תימן, איראן (למצרים וירדן ניתן היתר כללי).
סעיף 11 לחוק האזרחות, התשי"ב-1952, העוסק בביטול אזרחות, קובע כי יראו כ"הפרת אמונים למדינת ישראל" המאפשרת ביטול אזרחות - רכישת אזרחות או זכות לישיבת קבע במדינה או בשטח המנויים בתוספת, והם: איראן, אפגניסטן, לבנון, לוב, סודאן, סוריה, עיראק, פקיסטן, תימן, שטח רצועת עזה.
(3) תיקון מס' 39 שהוסיף את סעיף קטן (א) התקבל ברוב של 52 ח"כים. ביהמ"ש העליון הפנה את תשומת הלב כי "נושא הרוב הנחוץ לקבלת התיקון אינו נקי מספק על פי מהותו, גם בלא שנעסוק בכך כאן ועתה" (בג"ץ 5887/08 ח"כ נפאע נ' הכנסת ואח', ניתן ביום 18.6.09).

¹³ ר' סעיף 57(ט) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969.
¹⁴ ר' סעיף 63 ו-64 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969.
¹⁵ ר' גם סעיף 36.

¹⁶ בהוראת שעה לכנסת ה-23 נוסף סעיף א8:
"מועד הבחירות לכנסת ה-24

(1) על אף האמור בסעיף 8, הבחירות לכנסת העשרים וארבע יהיו ביום ג' הראשון שלאחר תום שלוש שנים מיום כינון הממשלה השלושים וחמש (בסעיף זה - מועד הבחירות).

(2) הכנסת ראשית, בהחלטה שתקבל ברוב חבריה, לקבוע, לא יאוחר מ-100 ימים לפני מועד הבחירות, כי בשל סמיכות מועד הבחירות ליום חג, מועד או זיכרון, יידחו הבחירות למועד שתקבע ואינו מאוחר מ-14 ימים ממועד הבחירות.

(3) אין בהוראות פסקה (1) כדי למנוע מהכנסת העשרים ושלוש להתפזר לפני גמר תקופת כהונתה בדרך של קבלת חוק לפי סעיף 34, ברוב חברי הכנסת; אין באמור כדי לגרוע מהוראות סעיף 143 לחוק-יסוד: הממשלה."

9. **מועד הבחירות (תיקון מס' 1)**
 הבחירות לכנסת יהיו ביום ג' השלישי לחודש חשוון של השנה שבה תמה כהונתה של הכנסת היוצאת, אולם אם היתה השנה שלפניה שנה מעוברת, יהיו הבחירות ביום ג' הראשון לאותו חודש.
- 9א. **הארכת תקופת כהונה (תיקון מס' 15)**
 (א) הכנסת לא תאריך את תקופת כהונתה אלא בחוק שנתקבל ברוב של שמונים חברי הכנסת ואם נתקיימו נסיבות מיוחדות המונעות עריכת בחירות בעיתן; תקופת ההארכה לא תעלה על הזמן המתחייב מהנסיבות האמורות; בחוק כאמור ייקבע מועד הבחירות¹⁷.
- (ב) מבלי לגרוע מהוראות סעיף 34, רשאית הכנסת, בהחלטה ברוב חבריה, להקדים את מועד הבחירות שנקבע לפי סעיף קטן (א), ובלבד שהמועד החדש לא יהיה מוקדם מהמועד לקיום הבחירות לכנסת לפי סעיף 9.
10. **יום הבחירות - שבתון**
 יום הבחירות יהיה יום שבתון, אך שירותי התחבורה ושאר שירותים ציבוריים יפעלו כסדרם.
11. **פירסום תוצאות הבחירות (תיקון מס' 20)**
 תוצאות הבחירות יפורסמו ברשומות תוך שמונה ימים מיום הבחירות.

לפי תיקון מס' 48 (ה"ש) (תיקון עקיף בחוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 8 וה"ש)) - אין לשנות, במפורש או במשתמע, את הוראות סעיף 8 אלא ברוב של 70 ח"כים (בשלוש הקריאות). לפי סעיף 7(ג) לחוק-יסוד: הממשלה הנ"ל, ביטול סעיף 8א, ובכלל זה שינוי הסדר בחוק-יסוד: הממשלה הנ"ל הקשור לביטול כאמור, טעון גם הוא רוב של 70 ח"כים (בשלוש הקריאות), ואפשר לחוקקו לא יאוחר משישה חודשים לפני מועד הבחירות לכנסת ה-24 לפי סעיף 8א(1).
¹⁷ ר' סעיף 45 לעניין נוקשות הסעיף.

12. **כינוס הכנסת (תיקון מס' 37)**
 הכנסת תתכנס לשיבתה הראשונה, לאחר פרסום תוצאות הבחירות, בתוך ארבעה עשר ימים מיום הבחירות לכנסת במועד שייקבע בחוק, אלא אם כן נקבע בחוק מועד סמוך אחר בשל יום מנוחה, חג, מועד, יום זיכרון או בשל סמיכות לאחד מהם, או בשל חול המועד.
13. **פתיחת הכנסת (תיקונים מס' 27 ו-37)**
 [בטל¹⁸].
14. **ישיבת הפתיחה (תיקון מס' 23)**
 סדרי ישיבת הפתיחה ייקבעו בחוק, והם יבטאו את אופיה של מדינת ישראל ומורשתה.
15. **הצהרת אמונים של חבר הכנסת (תיקון מס' 23)**
 (א) חבר הכנסת יצהיר אמונים; ואלה דברי ההצהרה:
 "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולמלא באמונה את שליחותי בכנסת."
 (ב) סדרי ההצהרה ייקבעו בחוק¹⁹.
16. **אי הצהרה**
 קרא יושב ראש הכנסת לחבר הכנסת להצהיר הצהרת אמונים והחבר לא עשה כן, לא יהנה החבר מזכויותיו של חבר הכנסת כל עוד לא הצהיר.

---

¹⁸ סעיף 13 קבע ערב ביטולו כי "הכנסת תיפתח על ידי נשיא המדינה, ובהעדרו - על ידי הותיק שבחברי הכנסת הנוכחים; פתח נשיא המדינה, ימסור את הנהלת הישיבה לותיק שבחברי הכנסת הנוכחים; בחוק-יסוד זה, "ותיק" - מי שתקופת כהונתו בכנסת היא הארוכה ביותר, ברציפות או שלא ברציפות, ומבין בעלי ותק שווה - המבוגר שבהם."
¹⁹ ר' חוק הכנסת, התשנ"ד-1994.

- 16.א. **אי הצהרה בשל אזרחות כפולה (תיקון מס' 22)**
 היה חבר הכנסת בעל אזרחות נוספת שאינה ישראלית, ודיני המדינה שהוא אזרח שלה, מאפשרים את שחרורו מאזרחות זו, לא יצהיר אמונים אלא לאחר שעשה את כל הדרוש מצדו לשם שחרורו ממנה, והוא לא ייהנה מזכויותיו של חבר הכנסת כל עוד לא הצהיר.
17. **חסינות חברי הכנסת**
 לחברי הכנסת תהיה חסינות; פרטים ייקבעו בחוק²⁰.
18. **חסינות בנייני הכנסת**
 לבנייני הכנסת תהיה חסינות; פרטים ייקבעו בחוק²¹.
19. **סדרי העבודה והתקנון²²**
 הכנסת תקבע סדרי עבודתה; במידה שסדרי העבודה לא נקבעו בחוק תקבעם הכנסת בתקנון; כל עוד לא נקבעו סדרי העבודה כאמור, תנהג הכנסת לפי הנהוג והנההל המקובלים בה.

²⁰ ר"י חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951.

²¹ ר"י חוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, התשכ"ח-1968.

²² (1) התערבות בג"ץ - כאשר הפגיעה הנטענת בהסדרים הפנים-פרלמנטריים היא קלה, ואין בה כדי להשפיע על יסודות המבנה של שיטתו הפרלמנטרית, כי אז גובר השיקול של עצמאותה וייחודה של הכנסת על פני השיקול של שלטון החוק, ומוצדק הוא שהרשות השופטת תמשוך ידיה מדיון בענין שהוא פוליטי במהותו. לא כן כאשר הפגיעה הנטענת היא ניכרת, ויש בה פגיעה בערכים מהותיים של משטרנו החוקתי. במצב דברים זה גובר השיקול בדבר הצורך להבטיח את שלטון החוק, על פני כל שיקול אחר (בג"ץ 652/81 ח"כ שריד נ' יו"ר הכנסת סבידור).

(2) "המבנה החוקתי בכל הנוגע להוראות שלפיהן מתנהלים סדרי העבודה של הכנסת בנוי על רבדים בעלי תוקף משפטי, אשר כפופים זה לזה מבחינת סדר הקדימה שביניהם. בראש הסולם ניצבת החקיקה של הכנסת, היינו חוק-יסוד: הכנסת, או החקיקה הראשית הרגילה, ולאחריה חלות ההוראות בעניין סדרי העבודה של הכנסת, כפי שהן עולות מן האמור בסעיף 19 לחוק היסוד... הכנסת יכולה לנהוג לפי הנהוג והנההל המקובלים בה רק באותם נושאים אשר לא מצאו ביטוי מפורש בתקנון הכנסת..." (בג"ץ 1179/90 סיעת ר"צ נ' מ"מ יו"ר הכנסת).

- (א) 20. **היושב ראש והסגנים (תיקונים מס' 24, 27, 34, 37) (1-43)**
- הכנסת תבחר מבין חבריה יושב ראש וסגנים ליושב ראש; עד לבחירת יושב ראש הכנסת, ימשיך לכהן בתפקידו יושב ראש הכנסת היוצאת אם שב ונבחר כחבר הכנסת, ואם לא שב ונבחר - יכהן הותיק שבחברי הכנסת, שאינו ראש הממשלה, שר או סגן שר, כיושב ראש הכנסת בפועל; בסעיף זה, "ותיק" - מי שתקופת כהונתו בכנסת היא הארוכה ביותר, ברציפות או שלא ברציפות, ומבין בעלי ותק שווה - המבוגר שבהם.
- (ב) הכנסת רשאית, בתקנונה, לקבוע סייגים לבחירתו של חבר הכנסת לכהונת יושב ראש הכנסת או סגן ליושב ראש הכנסת.
- (ג) הכנסת רשאית, בהחלטה ברוב חבריה, להשעות מכהונתו את יושב ראש הכנסת או סגן ליושב ראש הכנסת או לקבוע סייגים לכהונתם; פרטים ייקבעו בחוק.
- (ד) הכנסת רשאית, בהחלטה ברוב חבריה או ברוב גדול יותר שייקבע בחוק, להעביר מכהונתו את יושב ראש הכנסת או סגן ליושב ראש הכנסת; פרטים ייקבעו בחוק.
- 23.א.20 (א) **ממלא מקום של יושב ראש הכנסת ויושב ראש הכנסת בפועל (תיקונים מס' 4, 24 ו-27)**
- יצא יושב ראש הכנסת את גבולות המדינה, ימלא סגן ליושב ראש את מקומו עד שישוב היושב ראש.

---

²³ בג"ץ 2144/20 מיום 23.3.2020 (פס"ד חלקי) ומיום 25.3.2020 בעתירות נגד יו"ר הכנסת אדלשטיין שלא כלל בסדר היום של הכנסת בחירת יו"ר קבוע לכנסת ה-23, למרות בקשה של סיעות המונות יחד 61 ח"כים:

א. הנשיאה חיות בפס"ד חלקי: "אנו סבורים כי בהינתן העובדה שמדובר ביו"ר בפועל המכהן מתוקף דין הרציפות וכן בהינתן העובדה כי מדובר בעניין הנוגע בו ישירות, שיקול הדעת הנתון לו בהקשר זה אינו רחב אלא מוגבל ותחום ביותר... הסירוב הנמשך לאפשר הצבעה במליאת הכנסת על בחירתו של יו"ר קבוע לכנסת,

(ב) הודיע יושב ראש הכנסת לוועדת הכנסת או שקבעה ועדת הכנסת כי מטעמי בריאות נבצר מיושב ראש הכנסת דרך ארעי למלא תפקידו, או הודיע יושב ראש הכנסת כי נבצר ממנו דרך ארעי למלא את תפקידו וועדת הכנסת אישרה את הודעתו, ימלא סגן ליושב ראש את מקומו עד שיודיע יושב ראש הכנסת לוועדת הכנסת או עד שתקבע ועדת הכנסת כי לא נבצר עוד ממנו למלא תפקידו.

(ג) נתפנתה מישרתו של יושב ראש הכנסת - מפני שהתפטר או נפטר או מפני שקבעה ועדת הכנסת כי מטעמי בריאות נבצר ממנו דרך קבע למלא תפקידו - יכהן סגן ליושב ראש כיושב ראש הכנסת בפועל עד שתבחר הכנסת יושב ראש חדש.

(1) (ג) הושעה יושב ראש הכנסת מכהונתו בהחלטה לפי סעיף 20(ג), יכהן סגן ליושב ראש הכנסת כיושב ראש הכנסת בפועל, עד לביטול ההשעיה או עד לבחירת יושב ראש חדש, לפי הענין.

חותר תחת יסודות התהליך הדמוקרטי. הוא פוגע במובהק במעמדה של הכנסת כרשות עצמאית וכן בתהליך המעבר השלטוני וכלל שנוקפים הימים מאז השבעת הכנסת ה-23, מקבלים הדברים משנה תוקף. על כן, אין מנוס מן המסקנה כי בנסיבות שנוצרו מדובר באחד מאותם מקרים חריגים שבהם נדרשת התערבותו של בית משפט זה על מנת למנוע פגיעה בשיטת המשטר הפרלמנטרית שלנו. אשר על כן, אציע לחבריי כי נעשה צו מוחלט המורה שעל יו"ר הכנסת לכנס את מליאת הכנסת בהקדם האפשרי לצורך בחירת יו"ר קבוע לכנסת ה-23, ולא יאוחר מיום רביעי, 25.3.2020." ב. ביום 25.3.2020 יו"ר הכנסת הודיע במליאה כי הוא מתפטר מתפקידו ונעל את הישיבה בלי לשים את בחירת היו"ר על סדר היום. בכך הפר את הצו המוחלט.

ג. בפסה"ד שניתן באותו ערב כתבה הנשיאה חיות: "מעולם עד היום לא אירע בדברי ימי המדינה שגורם שלטוני סירב בריש גלי ובהתרסה לקיים צו שיפוטי... זהו מצב דברים שאין להשלים עמו ובמקום שבו מדובר בפגיעה חסרת תקדים בשלטון החוק, נדרשים סעדים חסרי תקדים." נפסק כי בהיעדר סגן ליו"ר הכנסת שימלא את מקום היו"ר לפי סעיף 20(ג), "תוקנה לוותיק חברי הכנסת סמכות תחומה ומגודרת" לכנס את הכנסת למחרת היום ולנהל את הישיבה שבה ייבחר יו"ר קבוע.

ד. ביום 26.3.2020 כינס ותיק חברי הכנסת עמיר פרץ את הכנסת, וחה"כ גנץ נבחר ליו"ר.

(2) הועבר יושב ראש הכנסת מכהונתו בהחלטה לפי סעיף 20(ד), יכהן סגן ליושב ראש הכנסת כיושב ראש הכנסת בפועל עד לבחירת יושב ראש חדש.

(ד) הסגן ליושב ראש שיכהן כממלא מקום של יושב ראש הכנסת או כיושב ראש הכנסת בפועל הוא הסגן שנבחר לכך על ידי ועדת הכנסת.

(ה) בכהונתו כממלא מקום של יושב ראש הכנסת או כיושב ראש הכנסת בפועל יכהן הסגן ליושב ראש בכל כהונה המיועדת ליושב ראש הכנסת על פי דין, ימלא כל תפקיד המוטל על יושב ראש הכנסת על פי דין וישתמש בכל סמכות הנתונה ליושב ראש הכנסת על פי דין.

(ו) הוראות סעיף זה יחולו, בשינויים המחוייבים, גם אם הנסיבות האמורות בסעיפים קטנים (א), (ב), (ג) או (ג1) לגבי יושב ראש הכנסת נתקיימו במי שמכהן כממלא מקום של יושב ראש הכנסת או כיושב ראש הכנסת בפועל.

ועדות²⁴ 21. (א) הכנסת תבחר מבין חבריה ועדות קבועות, והיא רשאית לבחור מבין חבריה גם ועדות לענינים מסויימים; תפקידי הועדות, סמכויותיהן וסדרי עבודתן, במידה שלא נקבעו בחוק, ייקבעו בתקנון.

²⁴ (א) ביקורת בג"ץ -

(1) "אין כל מקום לספק, שכל ועדה של הכנסת היא גוף הממלא תפקידים ציבוריים על פי דין, ולפיכך, על פי האמור בסעיף 7(ב)2 לחוק בתי המשפט, מוסמך בית המשפט הגבוה לצדק לתת צווים נגד ועדת כנסת" (בג"ץ 306/81 ח"כ פלאטו שרון נ' ועדת הכנסת, פ"ד לה (4) 118, בעמ' 124).

(2) אין מקום להבחנה בין ביקורתו של בג"ץ על פעולות מעין שיפוטיות או מינהליות של ועדה מועדות הכנסת, בהיותה גוף ציבורי הממלא תפקידו, על פי דין, ובין פיקוח

(ב) בתקנון ניתן לקבוע הוראות בדבר סמכותן של הועדות לזמן נושא משרה או ממלא תפקיד בשירות המדינה, ברשות מקומית, במועצה דתית, בתאגיד שהוקם בחוק או בחברה ממשלתית, ולחייבו למסור מידע שבידו על פעילות הגוף שבו הוא מכהן, זולת אם יש בגילוי משום פגיעה בחוק, בחובה מקצועית או בחובת אמונים שהוא חב בה על פי דין, וכן שיובטחו לו הזכויות של עד בבית המשפט; הזימון ייעשה באמצעות השר הנוגע בדבר או בידיעתו, ובמי שאינו בשירות המדינה - באמצעות ראש הגוף שהמוזמן פועל בשירותו; ואולם רשאי השר הממונה או ראש הגוף שהמוזמן פועל בשירותו, להודיע לוועדה כי הוא עצמו יופיע במקום מי שזומן.

(ג) [בוטל].

פיקוח הכנסת
על חקיקת
משנה²⁵
(תיקונים מס'
45 ו-30)

א.21 . [בוטל - תיקון מס' 45].

משפטי על חקיקת משנה של ועדה אשר כזאת, כפי שפיקוח כזה קיים לגבי כל חקיקת משנה אחרת (בג"ץ 89/83 לוי נ' יו"ר ועדת הכספים).

(ב) מסירת מידע לוועדות -

בעתירה שבה נטען כי יש לפסול חקיקה בין היתר מהסיבה שלא נמסר מידע לוועדת הכספים נקבע כך: "העותרות הודיעו בעקבות הערותינו כי הן אינן עומדות על העתירה וטוב שכך. עם זאת ולמען הסדר הטוב נדגיש כי מקובלת עלינו העמדה העקרונית שהוצגה על ידי המשיבים 5-1 [הכנסת] ולפיה חלה על הממשלה ועל הפועלים מטעמה חובה חוקתית למסור לכנסת ולוועדותיה מידע שבידם, על פי דרישתן, במטרה לאפשר לחברי הכנסת לגבש עמדה בתהליך החקיקה בצורה מושכלת ויסודית, והכל על פי הוראות הדין." (בג"ץ 3877/17 ח"כ השכל ואח' נ' יו"ר הכנסת ואח', ניתן ביום 22.6.2017).

²⁵ נוסח סעיף 21 שתחילתו ביום כינון הממשלה לאחר הבחירות לכנסת ה-16 ושנמחק בתיקון מס' 45:

"(א) תקנות שהתקין שר והקובעות ענישה פלילית בשל הפרתן, לא ייכנסו לתוקף אלא אם כן אושרו, לפני פרסומן, על ידי ועדה מוועדות הכנסת שהנושא נמצא בתחום אחריותה; לא החליטה הוועדה בדבר אישור התקנות או דחייתן בתוך 45 ימים מן

22. **ועדות חקירה**²⁶ 22. הכנסת רשאית למנות ועדות חקירה, אם על ידי הסמכת אחת הוועדות הקבועות ואם על ידי בחירת ועדה מבין חבריה, כדי לחקור דברים שהכנסת קבעה; סמכויותיה ותפקידיה של ועדת חקירה ייקבעו על ידי הכנסת; בכל ועדת חקירה יהיו גם נציגים של סיעות שאינן משתתפות בממשלה, לפי יחסי הכוחות של הסיעות בכנסת²⁷.

28.23 **דינם של שר וסגן שר שאינם חברי הכנסת**
(תיקונים מס' 42 וה"ש ו-49) 23. שר או סגן שר שאינם חברי הכנסת, דינם לכל דבר הנוגע לכנסת כדין שר או סגן שר שהם חברי הכנסת, אולם לא תהא להם זכות הצבעה.

24. **מנין**
(תיקון מס' 6) 24. הכנסת תדון ותחליט בכל מספר חברים אם אין בחוק הוראה אחרת לענין זה²⁹.

25. **רוב** 25. הכנסת תחליט ברוב דעות של המשתתפים בהצבעה, כשהנמנעים אינם באים במנין המשתתפים בהצבעה; סדרי ההצבעה ייקבעו בתקנון; והכל כשאינו בחוק הוראה אחרת לענין זה.

היום שהתקנות נמסרו לה, יראו את התקנות כאילו אושרו. (ב) אין בהוראת סעיף זה כדי לגרוע מהוראות חוק-יסוד או חוק אחר שענינן תקנות."

²⁶ ר' סעיף 128 לתקנון הכנסת.

²⁷ לפי סעיף 13(6) לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965, לא ישמש עילה למשפט פלילי או אזרחי, פירסום על ידי חבר ועדת חקירה כמשמעותה בסעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת "שנעשה תוך כדי דיון בפני הועדה, או בדיון וחשבון שלה, או פירסום על ידי אדם שענינו משמש נושא לחקירת הועדה, בא כוחו של אדם כזה או עד, שנעשה תוך כדי דיון כאמור."

²⁸ נוסחו של סעיף 23, לעניין סגן שר, נקבע תחילה כהוראת שעה לכנסת ה-20 (תיקון מס' 42 וה"ש); בתיקון מס' 49 נחקק כתיקון קבע.

²⁹ נשיא בית המשפט העליון, השופט מ' לנדוי, הביע דעתו כי הסעיף חל גם על ועדת הכנסת בהליכי השעייה ולכן לא חל סעיף 20 לחוק הפרשנות (הקובע כי פעולה שהוטלה על מספר בני אדם כשרה אם נעשתה בידי רובם) (בג"ץ 306/81 פלאטו שרון נ' ועדת הכנסת, פ"ד לה (4) 118, בעמ' 140).

- ישיבות** 26. ישיבות הכנסת יהיו במקום מושבה, אולם בנסיבות מיוחדות רשאי יושב ראש הכנסת, בהתייעצות עם הסגנים, לכנס את הכנסת במקום אחר; ישיבות הכנסת מתקיימות בימי חול.
- פומביות** 27. הכנסת תשב בפומבי.³⁰
(תיקון מס' 17)
- פרסום** 28. ההליכים בישיבת הכנסת והדברים שנאמרו בה - פרסומם אינו מוגבל ואינו גורר אחריות פלילית או אזרחית.³¹
(תיקון מס' 17)
29. [בוטל - תיקון מס' 17].
30. [בוטל - תיקון מס' 17].
- כנסים** 31. הוראות בדבר מועדי הכנסים של הכנסת ובדבר כינוס הכנסת שלא בתקופת הכנסים ייקבעו בחוק.
(תיקונים מס' 5 ו-29)
32. [בוטל - תיקון מס' 31].
33. [בוטל - תיקון מס' 29].
- התפזרות הכנסת** 34.³³ לא תחליט הכנסת להתפזר לפני גמר תקופת כהונתה, אלא בדרך קבלת חוק לענין זה, ברוב חברי הכנסת.
(תיקון מס' 15)

³⁰ עד תיקון מס' 17 בשנת 1994 קבע סעיף 27 כך: "הכנסת תשב בפומבי אם לא הוחלט על סגירת הדלתות בתנאים ובדרך שנקבעו בתקנון". ביום 26.12.1960 קיימה הכנסת הרביעית ישיבה בדלתיים סגורות.

³¹ לפי סעיף 13(1) לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965, לא ישמש עילה למשפט פלילי או אזרחי "פרסום לפי סעיף 28".

³² חוקי התפזרות שהתקבלו: הכנסת ה-24 - ס"ח התשפ"ב, עמ' 898; הכנסת ה-22 - ס"ח התש"ף, עמ' 4 (גם חוק הבחירות לכנסת העשרים ושלוש (הוראות מיוחדות), התש"ף-2019); הכנסת ה-21 - ס"ח התשע"ט, עמ' 334 (ר' הוראות מיוחדות לעניין מימון מפלגות); הכנסת ה-20 - ס"ח התשע"ט, עמ' 86; הכנסת ה-19 - ס"ח התשע"ה, עמ' 52; הכנסת ה-18 - ס"ח התשע"ג, עמ' 2; הכנסת ה-14 - ס"ח התשנ"ט, עמ' 53; הכנסת ה-13 - ס"ח התשנ"ו, עמ' 100; הכנסת ה-12 - ס"ח התשנ"ב, עמ' 66; הכנסת ה-10 - ס"ח התשמ"ד, עמ' 132; הכנסת ה-9 - ס"ח התשמ"א, עמ' 114; הכנסת ה-8 - ס"ח התשל"ז, עמ' 50; הכנסת ה-4 - ס"ח התשכ"א, עמ' 82.

³³ "האפשרות של הכנסת להחליט באופן אקטיבי על פיזור לפני סעיף 34 לחוק היסוד, באה בנוסף להוראות חוק אחרות הקובעות עילות פיזור "אוטומטי" של

35. מועד הבחירות לאחר התפזרות הכנסת
 החוק על התפזרות הכנסת יכלול הוראה על מועד הבחירות לכנסת שלאחריה, שלא יהיה מאוחר מחמישה חודשים מיום קבלת החוק³⁴.
36. תקופת כהונת הכנסת לאחר התפזרות
 החליטה הכנסת להתפזר, תהיה תקופת כהונתה של הכנסת שלאחריה עד לחודש חשון הקרוב שלאחר גמר ארבע שנים מיום הבחירה.
- 36.א. (א) לא נתקבל חוק התקציב בתוך שלושה חודשים מיום תחילתה של שנת הכספים, יראו ביום שאחרי סיום התקופה האמורה (להלן - היום הקובע) כאילו החליטה הכנסת על התפזרותה לפני גמר תקופת כהונתה, וייערכו בחירות מוקדמות ביום ג' האחרון שלפני תום 90 הימים מהיום הקובע, אלא אם כן החליטה הכנסת ברוב חבריה, בתוך חמישה ימים מהיום הקובע, בשל סמיכות מועד הבחירות ליום חג, מועד או זיכרון, על קיום הבחירות במועד מאוחר יותר, אך לא יאוחר מ-100 ימים מהיום הקובע.
- התפזרות בשל אי קבלת חוק תקציב³⁵ (תיקונים מס' 48, 40, 30) (הוראת שעה) ו-50 (הוראת שעה)³⁶

הכנסת בהתקיים נסיבות מיוחדות" (בג"ץ 3747/19 אבירם ואח' נ' כנסת ישראל ואח' מיום 18.6.2019 בעניין ביטול חוק התפזרות הכנסת ה-21).

³⁴ תחילתה של הסיפה החל במילים "שלא יהיה מאוחר" ביום שתיכון הממשלה לאחר הבחירות לכנסת ה-16.

³⁵ תחילתו של סעיף 36א ביום שתיכון הממשלה לאחר הבחירות לכנסת ה-16. במסגרת תיקון מס' 1 לחוק-יסוד: הממשלה ב-2014 תוקן ס"ק (ב) והחל מהכנסת ה-20 הוארכה התקופה מ-45 ימים ל-100 ימים.

³⁶ בכנסת ה-23, ביום 24.8.2020 (יום לפני "היום הקובע" לפי סעיף 36א(ב)) נחקק תיקון מס' 50 לחוק היסוד אשר האריך כהוראת שעה את התקופה להעברת תקציב שנת 2020 כך שהיום הקובע נדחה ל-23.12.2020. תיקון זה קבע גם תוספת כספית לתקציב ההמשכי לפי סעיף 33 לחוק-יסוד: משק המדינה. לקראת חלוף התקופה ומשלא הוגשה הצעת התקציב, הגישה ועדת הכנסת הצעת חוק להאריך את התקופה (תיקון מס' 51 – הוראת שעה) כך שהיום הקובע יהיה 1.1.2021, אולם הצעת זו נפלה בקריאה הראשונה וראו את הכנסת כאילו החליטה על התפזרותה לפי סעיף 36א ביום 23.12.2020 - היום הקובע ("פ' התשפ"א, עמ' 2618). הוגשה עתירה לביטול תיקון מס' 50 - חלק העתירה הנוגע לתיקון סעיף 36א בעניין הארכת המועד האחרון לאישור התקציב נדחה בהיותו תיאורטי, נוכח התפזרות הכנסת ה-23 (בג"ץ 5969/20 סתיו שפיר ואח' נ' הכנסת ואח', ניתן ביום 23.5.2021). בכנסת ה-24 תוקנה התקופה להעברת התקציב בתיקון מס' 51 לחוק היסוד והועמדה על 145 ימים מכיוון

על אף הוראות סעיף קטן (א), פתח נשיא המדינה בהליכים להרכבת ממשלה חדשה לפי סעיף 30 לחוק-יסוד: הממשלה, הביעה הכנסת אמון בממשלה חדשה לפי סעיף 28 לחוק-יסוד: הממשלה או התקבל חוק על התפזרות הכנסת, או התקיימו בחירות לכנסת, אחרי המועד להגשת הצעת התקציב

³⁷(ב)

לפי סעיף 3 לחוק-יסוד: משק המדינה, ולפני תום שלושת החודשים שמיום תחילת שנת הכספים, יהיה היום הקובע כאמור בסעיף קטן (א), היום שאחרי תום שלושה חודשים מיום תחילת שנת הכספים או היום שאחרי תום 145 ימים מיום כינון הממשלה, לפי המאוחר; קבעה ועדת הכספים של הכנסת לפי סעיף 3(ב)(1) לחוק-יסוד: משק המדינה כי הצעת חוק התקציב תונח על שולחן הכנסת לפני היום ה-85 מיום כינון הממשלה, יהיה היום הקובע היום שאחרי תום 60 ימים מהיום שבו הניחה הממשלה את ההצעה; במניין התקופות של 145 ימים, 85 ימים ו-60 ימים כאמור, לא יובאו בחשבון מועדי ישראל וערביהם כפי שייקבע בחוק.

³⁸(ג) [פקע].

הממשלה, כהוראת קבע. עתירה נגד חוק זה נמשכה בעקבות הערות בית המשפט (בג"ץ 4819/21 התנועה למען איכות השלטון נ' רה"מ ואח', ניתן ביום 29.7.2021).

³⁷ לעניין המועד להנחת הצעת חוק התקציב על שולחן הכנסת, לרבות בתקופה כאמור בסעיף 36א(ב), ראו סעיף 3(ב) לחוק-יסוד: משק המדינה.

³⁸ הוראת שעה לכנסת ה-23 - לפי תיקון מס' 48 (ה"ש) נוסף סעיף קטן (ג) ונקבע כי אין לשנותו, במפורש או במשתמע, אלא ברוב של 70 ח"כים (בשלוש הקריאות):
 "(ג) בממשלת חילופים -

(1) על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), לא התקבל חוק התקציב לשנת 2022 עד מועד החילופים, יהיה היום הקובע שישה חודשים מיום תחילת שנת הכספים 2022; התפזרה הכנסת בשל אי-קבלת חוק התקציב ביום הקובע כאמור, יישאר בתפקידו ראש הממשלה המכהן במועד התפזרות הכנסת עד שתיכון ממשלה חדשה;

(2) בסעיף קטן זה, "ממשלת חילופים", "ראש הממשלה החלופי" ו"מועד החילופים" - כהגדרתם בסעיף 13א לחוק-יסוד: הממשלה."

רציפות הכנסת 37. הכנסת היוצאת תוסיף לכהן עד לכינוסה של הכנסת הנכנסת.

הארכת תקפם של חיקוקים 38.39. כל חיקוק שתקפו היה פוקע תוך שני החדשים האחרונים לתקופת כהונתה של הכנסת היוצאת, או תוך ארבעה חדשים לאחר שהכנסת החליטה להתפזר, או תוך שלושת החדשים הראשונים לתקופת כהונתה של הכנסת הנכנסת - יעמוד בתקפו עד תום שלושת החדשים האמורים.

שכר חברי הכנסת 39. חברי הכנסת יקבלו שכר כפי שנקבע בחוק⁴⁰.

כנסת	מועד התכנסות	תום תקופת ההארכה לפי סעיף 38	39
25	15/11/2022	15/02/2023	
24	06/04/2021	06/07/2021	
23	16/03/2020	16/06/2020	
22	03/10/2019	03/01/2020	
21	30/04/2019	30/07/2019	
20	31/03/2015	30/06/2015	
19	05/02/2013	05/05/2013	
18	24/02/2009	24/05/2009	
17	17/04/2006	17/07/2006	
16	17/02/2003	18/05/2003 - נדחה מיום שבת	
15	07/06/1999	07/09/1999	
14	17/06/1996	17/09/1996	
13	13/07/1992	13/10/1992	
12	21/11/1988	21/02/1989	
11	13/08/1984	13/11/1984	
10	20/07/1981	21/10/1981 - נדחה משמיני עצרת	
9	13/06/1977	15/09/1977 - נדחה מא' ו-ב' רה"ש	
8	21/01/1974	21/04/1974	
7	17/11/1969	17/02/1970	
6	22/11/1965	22/02/1966	
5	04/09/1961	04/12/1961	
4	30/11/1959	29/02/1960	

⁴⁰ ר' פרק ט' לחוק הכנסת.

40. **התפטרות של חבר כנסת**
 חבר הכנסת רשאי להתפטר מכהונתו; ההתפטרות תהיה בהגשה אישית של כתב התפטרות על ידי המתפטר ליושב ראש הכנסת, ואם נבצר ממנו להגישו אישית - על ידי משלוח בדרך שנקבעה בתקנון⁴¹; כתב ההתפטרות יהיה חתום ביום ההגשה או המשלוח⁴².
41. **תוצאות התפטרות (תיקון מס' 41)**
 חבר הכנסת שהגיש התפטרותו, חברותו בכנסת נפסקת כעבור ארבעים ושמונה שעות לאחר שכתב ההתפטרות הגיע לידי יושב ראש הכנסת, זולת אם חזר בו מהתפטרותו לפני כן; הסתיימה התקופה האמורה ביום מנוחה, יידחה סיומה ליום שלאחר מכן שאינו יום מנוחה, והכול כפי שייקבע בחוק.⁴³
42. **פקיעת כהונה או מועמדות (תיקון מס' 33)**
 חבר הכנסת או מועמד לכנסת שנבחר או נתמנה לאחד התפקידים שנושאייהם מנועים מהיותו מועמדים לכנסת, חברותו בכנסת או מועמדותו לכנסת, לפי הענין, נפסקת עם בחירתו או עם התמנותו לאחד התפקידים כאמור; לענין זה, "מועמד לכנסת" - מי ששמו כלול ברשימת מועמדים לכנסת, מיום הגשת רשימה עד יום תחילת כהונתו כחבר הכנסת.

⁴¹ ר' סעיף 15 לתקנון הכנסת (בעבר סעיף 23).

⁴² לעניין הסכם בדבר התפטרות חבר הכנסת על מנת שהבא אחריו ברשימה יכהן כחבר הכנסת (רוטציה) - ר' בג"ץ 501/80 זועבי נ' אבו רביעה. כן ר' בג"ץ 8921/07 מפלגת האיחוד הערבי נ' ח"כ עבאס זכור, השופטת חיות: "מתן צו האוכף על חבר כנסת מכהן לקיים הסכם רוטציה משיג אפוא את גבולן של הוראות סעיפים 40 ו-41 לחוק-יסוד: הכנסת ויש בו כדי לפגוע ברצינותו של שביסודן".

⁴³ ר' סעיף 9 לחוק הכנסת.
 ע"א 5813/96 דיאב נ' עיריית תמרה ואח', עסק בחזרה מהתפטרות של סגן ראש עיר בתוך 48 שעות, באמצעות פקס שהגיע למשרדו של ראש העיר ביום מנוחה: מועד 48 השעות שנקבע כ"תחום-ביניים" בין מעשה ההתפטרות לבין כניסת ההתפטרות לתוקף, נועד לאפשר למתפטר לשקול היטב-היטב בדעתו אם אמנם כלה ונחרצה מעמו להתפטר מכהונתו. משפתח החוק פתח של חרטה לתופש הכהונה, ראוי הוא דבר החוק שיזכה לפרשנות מיטיבה ומרחיבה. כאשר יש ספק בפירוש החוק, יש להחזיק בפירוש שייטיב עם המתפטר; הוראת סעיף 10(ג) לחוק הפרשנות המדברת בימים, הגיונה יחול גם על תקופת שעות.

הפסקת כהונה 42.א. (א) חבר הכנסת שהורשע בפסק דין סופי בעבירה פלילית, וקבע בית המשפט, ביוזמתו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, שיש עם העבירה קלון, תיפסק חברותו בכנסת ביום שפסק הדין נעשה סופי, ואין נפקא מינה אם העבירה נעברה בזמן שהיה חבר אותה הכנסת, חבר כנסת קודמת או לפני שהיה לחבר הכנסת.

של חבר הכנסת⁴⁴
(תיקונים מס' 7, 18, 26, 32
-44)

(ב) סעיף קטן (א) יחול גם על חבר הכנסת שפסק הדין בענינו נעשה סופי לאחר שהחל לכהן כחבר הכנסת; בקשת היועץ המשפטי לפי סעיף קטן (א) יכול שתוגש כל עוד פסק הדין לא נעשה סופי; הבקשה תוגש לבית המשפט שנתן את גזר הדין, ואם הוגש ערעור, לבית המשפט שלערעור.

(ג)⁴⁵ (1) הכנסת רשאית, ברוב של 90 חברי הכנסת, להחליט להפסיק את חברותו של חבר הכנסת אם קבעה שהתקיים בו, לאחר היבחרה של אותה כנסת, האמור בסעיף 7א(א)(2) או (3) לגבי מועמד.

⁴⁴ (1) משקבע המחוקק את תנאי הכשירות לכהונה כחבר הכנסת, מקיפים תנאים אלה את מכלול התפקידים שהם ממהות הכהונה (בג"ץ 7367/97 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח').

(2) בתיקון מס' 32 שפורסם ביום 19 ביולי 2001 נמחקו המילים "ונידון לעונש מאסר בפועל" אחרי "בעבירה פלילית", ונקבע כי התיקון יחול על חבר הכנסת שהורשע ביום הפרסום או אחריו.

(3) בתיקון מס' 44 שונתה כותרת השוליים מ"חבר הכנסת שהורשע", והתווסף סעיף קטן (ג).

⁴⁵ (1) בקשה לפי סעיף קטן (ג)(2) לא תוגש אלא בעקבות מעשה שנעשה לאחר תחילתו של תיקון מס' 44 - פורסם ביום 27 ביולי 2016.

(2) ביום 14 במרס 2017 דנה ועדת הכנסת בבקשה להפסקת חברותו של ח"כ באסל גטאס לפי בקשה של 70 ח"כים; כעבור מספר ימים ובטרם התקיימה ההצבעה בוועדה התפטר ח"כ גטאס מהכנסת.

(3) הנשיאה חיות בבג"ץ 5744/16: "לחוק ההדחה נלווית באופן אינהרנטי פגיעה בזכות לבחור, בזכות להיבחר ובחופש הביטוי הפוליטי של נבחר ציבור... ואולם בהינתן העובדה כי המעמד הנורמטיבי של חוק ההדחה כתיקון לחוק-יסוד הוא

- (2) החלטה כאמור בפסקה (1) תתקבל לפי הצעת ועדת הכנסת שהתקבלה ברוב של שלושה רבעים מחבריה, על בסיס בקשה של 70 חברי הכנסת, מתוכם 10 לפחות חברי כנסת בסיעות שאינן צדדים להסכמים המחייבים תמיכה בממשלה.
- (3) מי שחברותו בכנסת הופסקה לפי פסקה (1), משרתו תתפנה כעבור 14 ימים מיום החלטת הכנסת, אולם בתקופה שמהחלטת הכנסת ועד יום הפסקת החברות הוא לא יהיה רשאי להשתתף בישיבות הכנסת או בישיבות ועדה של הכנסת אלא לשם הצבעה בלבד.
- (4) על החלטת הכנסת להפסיק את חברותו רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט העליון.

מעמד חוקתי על-חוקי, עניין לנו בשינוי חוקתי. לפיכך, המסלול לבחינת הקשיים שחוק ההדחה מעורר איננו המסלול ה"רגיל" והמוכר לפיו מופעלת ביקורת שיפוטית על חוקתיותו של חוק, וכפועל היוצא מכך חוק ההדחה אינו כפוף לתנאיה של פסקת ההגבלה... הפגיעה בזכויות הנגרמת כתוצאה מחוק ההדחה אינה מצדיקה את הפעלת הדוקטרינה בדבר תיקון חוקתי שאינו חוקתי, אפילו היינו מאמצים אותה... זאת בהינתן תכליתה של סמכות הפסקת הכהונה וכן בהינתן מנגנוני האיזון שנקבעו בחוק ההדחה לצורך הפעלתה... שיטת המשפט הישראלית מכירה ב"פרדוקס הדמוקרטי" ובצורך לאזן בין ההגנה על זכויות יסוד ובין ההגנה על עצם קיומה של המדינה... עם זאת, חשוב להעיר כי בהינתן התכלית המשותפת העומדת ביסוד חוק ההדחה מזה ובסעיף 7א לחוק היסוד מזה, מן הראוי כי אמות המידה שנקבעו בפסיקה לעניין הפעלת המנגנון הקבוע בסעיף 7א לחוק היסוד ינחו את הכנסת גם לצורך הפעלת המנגנון הקבוע בחוק ההדחה... על פי אמות המידה הנ"ל, מן הראוי שהפעלת סמכות ההדחה תעשה באופן דווקני ומצומצם ולא תופעל אלא במקרי קיצון חריגים שבחריגים... כמו כן, מתחייב מאמות המידה שנקבעו בפסיקה לעניין הפעלת המנגנון שבסעיף 7א לחוק היסוד, כי הראיות לביסוס המעשה או המעשים המצדיקים לכאורה הפסקת כהונה תהיינה "ברורות, חד-משמעיות ומשכנעות"... ונדרשת "מסה קריטית" של ראיות כאלה על מנת להצדיק את הפסקת הכהונה."

(5) סעיף קטן זה לא יחול בתקופת בחירות, כפי שתיקבע בחוק.

(6) פרטים לעניין הגשת הבקשה, הדיון בה וההשגה על ההחלטה ייקבעו בחוק או בתקנון הכנסת.

השעיה (תיקונים מס' 7, 26 ו-38)
462. (א)46 חבר הכנסת שהורשע בעבירה פלילית וקבע בית המשפט, ביוזמתו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, שיש עם העבירה קלון, יושעה מכהונתו בכנסת מיום קביעת בית המשפט ועד למועד שבו פסק הדין נעשה סופי.

(ב) חבר הכנסת שהורשע בעבירה פלילית ונידון למאסר, יושעה מכהונתו בכנסת למשך הזמן שהוא נושא את עונש המאסר.

(1ב) הוראות סעיף זה יחולו גם על חבר הכנסת שהורשע בעבירה כאמור בסעיפים קטנים (א) או (ב) לפני היותו חבר הכנסת.

---

⁴⁶(1) עד תיקון מס' 38 קבע סעיף קטן (א) כך: "חבר הכנסת שהורשע בעבירה פלילית, רשאית ועדת הכנסת, על פי הצעת כל חבר הכנסת, להשעותו מכהונתו כחבר הכנסת למשך הזמן שפסק הדין אינו סופי." (הכנסת ה-16 דנה בהצעות להשעות את חה"כ עמרי שרון ואת חה"כ סאלח טריף; לגבי שניהם לא הסתיים הדיון לפני שהתפטרו מהכנסת).

(2) ההשעיה של חבר הכנסת אינה בבחינת עונש, אלא זהו אמצעי זמני, שמטרתו לשלול מאדם, שמעשיו מעידים עליו שהוא פסול מלכהן בכנסת, את הזכות לכהן כחבר בבית המחוקקים בתקופת הביניים שבין הרשתתו ועד שפסק הדין יהיה סופי. אם ברור מראש שכל תוצאה לפי סעיף 42א לא תוכל לצמוח מסופיותו של פסק הדין לגבי הכהונה בכנסת, ממילא אין מקום להפעלת האמצעי הזמני של השעיה לפי סעיף 42ב(א) (בג"ץ 306/81 פלאטו שרון נ' ועדת הכנסת).

(3) ביום 27 במרס 2001 החליטה ועדת הכנסת על השעיית חה"כ יצחק מרדכי.
(4) הסעיף בנוסח זה, ללא המילים "ונידון לעונש מאסר בפועל", יחול על חבר הכנסת שהורשע ביום 19 ביולי 2001 או לאחריו.

הפסקת חברות 342. (א) חבר הכנסת המכהן כשר או כסגן שר רשאי להפסיק את חברותו בכנסת לפי הוראות סעיף זה; הפסקת חברות כאמור תהיה בהודעה בכתב ליושב ראש הכנסת, בצירוף הסכמתו בכתב של יושב ראש סיעתו של חבר הכנסת, ויחולו עליה הוראות סעיף 40; הוראות סעיף זה לא יחולו על חבר הכנסת המכהן כראש הממשלה, ממלא מקומו, ראש הממשלה החלופי או ראש הממשלה בפועל.

(תיקון מס' 52) (1א) על אף האמור בסעיף קטן (א), חבר הכנסת המכהן כשר או כסגן שר אינו רשאי להפסיק את חברותו בכנסת לפי סעיף זה בתקופה שמתחילת כהונתה של כנסת חדשה ועד לכינון ממשלה לפי סעיף 13 או 13א(ה) לחוק-יסוד: הממשלה, ומהיום ה-90 שלפני יום הבחירות לכנסת לפי סעיף 9 או מיום היווצרות עילה לקיום בחירות לפי סעיף 34 או 36א או לפי סעיף 11(ב) או 29(ו) לחוק-יסוד: הממשלה, לפי העניין.

(ב) חבר הכנסת שמסר הודעה כאמור בסעיף קטן (א), חברותו בכנסת נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שההודעה הגיעה לידי יושב ראש הכנסת, זולת אם חזר בו מהודעתו קודם לכן בהודעה בכתב ליושב ראש הכנסת; הסתיימה התקופה האמורה ביום מנוחה, יידחה סיומה ליום שלאחר מכן שאינו יום מנוחה, והכול כפי שייקבע בחוק.

(ג) נפסקה חברותו בכנסת של שר או סגן שר לפי הוראות סעיף זה, תתחדש חברותו בכנסת שאליה נבחר בהתקיים אחד מאלה, והוא לא יידרש לשוב ולהצהיר אמונים לפי סעיף 15:

(1) הוא חדל לכהן כשר או כסגן שר;

(2) הוא היה לראש הממשלה או לראש הממשלה החלופי;

- (3) הוא נקבע לכהן כראש הממשלה בפועל;
- (4) הוא היה לממלא מקום ראש הממשלה.
- (1) (ד) (תיקונים מס' 51 ו-52)
- הוראות אלה יחולו לעניין מספר חברי הכנסת המרבי באותה סיעה שרשאים להפסיק את חברותם בכנסת לפי סעיף זה:
- (א) מנתה הסיעה בין חבר כנסת אחד לשלושה חברי הכנסת - רשאים להפסיק את חברותם מחצית מחברי הסיעה; תוצאת חישוב כאמור שאינה מספר שלם תעוגל למספר השלם הגבוה הקרוב;
- (1א) מנתה הסיעה בין ארבעה לשישה חברי הכנסת - רשאים להפסיק את חברותם שלושה חברי הכנסת;
- (ב) מנתה הסיעה בין שבעה לתשעה חברי הכנסת - רשאים להפסיק את חברותם ארבעה חברי הכנסת;
- (ג) מנתה הסיעה בין עשרה לשבעה עשר חברי הכנסת - רשאים להפסיק את חברותם חמישה חברי הכנסת;
- (ד) מנתה הסיעה שמונה עשר חברי הכנסת לפחות - רשאים להפסיק את חברותם שלוש מחברי הסיעה; תוצאת חישוב כאמור שאינה מספר שלם תעוגל למספר השלם הגבוה הקרוב.

(2) אין בשינוי מספר חברי סיעה, ובכלל זה בשל התפלגות או מיזוג עם סיעה אחרת, כדי להשפיע על הפסקת החברות בכנסת של חבר הכנסת שנעשתה לפני שינוי כאמור.

(ה) נפסקה חברותו בכנסת של חבר הכנסת לפי סעיף זה והתחדשה חברותו בכנסת משום שחדל לכהן כשר או שחדל לכהן כסגן שר שלא בנסיבות המנויות בסעיף 26(2) לחוק-יסוד: הממשלה, לא תיפסק שוב חברותו בכנסת לפי הוראות סעיף זה בתקופת כהונתה של אותה הכנסת.

(ו) (1) על אף האמור בסעיף קטן (ג), שר או סגן שר שהפסיק את חברותו בכנסת לפי סעיף זה וחבר הכנסת שהוא שר או סגן שר החברים באותה סיעה רשאים להודיע ליושב ראש הכנסת בהודעה משותפת בכתב, בצירוף הסכמתו בכתב של יושב ראש סיעתם, על חידוש חברותו בכנסת של השר או סגן השר שחברותו נפסקה ועל הפסקת חברותו של חבר הכנסת האחר באותו מועד (בחוק-יסוד זה - הודעת החלפה).

(2) על חידוש החברות והפסקת החברות בכנסת בהתאם להודעת החלפה יחולו הוראות סעיף קטן (ב), בשינויים המחויבים, אולם חזרה מהודעת החלפה תהיה רק בהודעה משותפת בכתב של מגישי הודעת החלפה ליושב ראש הכנסת.

(3) לא ימסור חבר הכנסת שחברותו בכנסת נתחדשה לפי פסקה (1) הודעת החלפה נוספת בתקופת כהונתה של אותה הכנסת.

(ז) (תיקון מס' 52) שר או סגן שר שהפסיק את חברותו בכנסת לפי סעיף זה והגיש כתב התפטרות לפי סעיף 22(א) או 26(1) לחוק-יסוד: הממשלה, או שנמסר לידי כתב העברה מכהונה לפי סעיף 22(ב), 26(3), 43(ב) או 43(ה) לחוק-יסוד: הממשלה, לפי העניין, רשאי להודיע ליושב ראש הכנסת בסמוך לאחר מועד ההגשה או המסירה כאמור כי לא תתחדש חברותו בכנסת, ויראו אותו כמי שהתפטר מהכנסת במועד הפסקת כהונתו בממשלה; על הודעה ליושב ראש הכנסת כאמור בסעיף קטן זה יחולו הוראות סעיף 40, בשינויים המחויבים.

נוסחו של סעיף 42 ("החוק הנורווגי") כפי שהיה בהוראת עצה לתקופת כהונתה של הכנסת ה-20 (תיקון מס' 42 והוראת עצה):

הפסקת חברות בכנסת של סעיף 42. (א) חבר הכנסת המכהן כשר או כסגן שר רשאי להפסיק את חברותו בכנסת לפי הוראות סעיף זה; הפסקת חברותו כאמור תהיה בהודעה בכתב ליושב ראש הכנסת, ויחולו עליה הוראות סעיף 40; הוראות סעיף זה לא יחולו על חבר הכנסת המכהן כראש הממשלה, ממשל מקומי, או ראש הממשלה בפועל.

(ב) חבר הכנסת שמסר הודעה כאמור בסעיף קטן (א), חברותו בכנסת נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שההודעה הידועה ליושב ראש הכנסת, יולת את חזר בו מהודעתו קודם לכן בהודעה בכתב ליושב ראש הכנסת; הסתיימה התקופה האמורה ביום מנוחה, ידחה סיומה ליום שלאחר מכן שאינו יום מנוחה, והכולל כפי שייקבע בחוק.

(ג) נפסקה חברותו בכנסת של סגן שר או סגן שר לפי הוראות סעיף זה, תתחדש חברותו בכנסת אליה נבחר בהתקיימת אחד מאלה:

(1) הוא חדל לכהן כשר או כסגן שר;

(2) הוא היה לראש הממשלה;

(3) הוא נקבע לכהן כראש הממשלה בפועל;

(4) הוא היה לממלא מקום ראש הממשלה.

(ד) נפסקה חברותו בכנסת של חבר הכנסת וכף צוד לא נתחדשה לפי סעיף זה, לא תיפסק חברותו בכנסת, לפי הוראות סעיף זה, של חבר כנסת נוסף שנבחר באותה רשימת מוצמדיט.

(ה) (1) על אף האמור בסעיף קטן (ד), שר או סגן שר שהיה חבר הכנסת והפסיק את חברותו בכנסת לפי סעיף זה וחבר הכנסת שהוא שר או סגן שר, שנבחרו באותה רשימת מוצמדיט, רשאים להודיע ליושב ראש הכנסת בהודעה משותפת בכתב על חידוש חברותו בכנסת של השר או סגן השר שחברותו הופסקה ועל הפסקת כהונתו של חבר הכנסת האחר, באותו מוצד (בחוק-יסוד זה - הודעת החלפה).

(2) על חידוש החברות והפסקת החברות בכנסת בהתאם להודעת החלפה יחולו הוראות סעיף קטן (ה), בשנוייט המחוייביט, אולט חלרה מהודעת ההחלפה תהיה רק בהודעה משותפת בכתב ליושב ראש הכנסת של מטיי הודעת ההחלפה.

(3) לא ימסור חבר הכנסת שחברותו בכנסת נתחדשה לפי פסקה (1), הודעת החלפה נוספת בתקופת כהונתה של אותה הכנסת.

- חילופים של חברי כנסת (תיקונים מס' 7, 42 וה"ש ו-49)⁴⁷**
43. (א) נתפנתה משרתו של חבר הכנסת, יבוא במקומו - מתוך רשימת המועמדים שכללה את שמו - המועמד ששמו נקוב ראשון אחרי שמו של אחרון הנבחרים.
- (ב) מי שחברותו בכנסת הושעתה לפי סעיף 42, משרתו תתפנה לתקופת ההשעיה ויבוא במקומו המועמד כאמור בסעיף קטן (א)⁴⁸; חזר למלא את משרתו, יחדל לכהן האחרון שנהיה לחבר הכנסת מתוך רשימת המועמדים, ולא תיפגע בשל כך בלבד זכותו של האחרון לשוב ולהיות לאחר מכן חבר הכנסת מכוח הוראות סעיף זה.⁴⁹
- (ג) מי שחברותו בכנסת נפסקה לפי סעיף 42(א), תתפנה משרתו ויבוא במקומו המועמד כאמור בסעיף קטן (א); נתחדשה חברותו בכנסת לפי סעיף 42(ג), יחולו הוראות סעיף קטן (ב) סיפה.
- (ד) מי שחברותו בכנסת נפסקה בהתאם להודעת החלפה לפי סעיף 42(ו) (בסעיף זה - חבר הכנסת המוחלף), תתפנה משרתו ויבוא במקומו מי שהגיש עמו את הודעת ההחלפה כאמור באותו סעיף.
- (ה) נתחדשה חברותו בכנסת של חבר הכנסת המוחלף לפי סעיף 42(ג), יחולו הוראות סעיף קטן (ב) סיפה.
- (ו) נתחדשה חברותו בכנסת של חבר הכנסת המוחלף בהתאם להודעת החלפה נוספת לפי סעיף 42(ו), יחולו הוראות סעיף קטן (ד).

⁴⁷ סעיפים קטנים (ג) עד (ו) נקבעו תחילה כהוראת שעה לתקופת כהונתה של הכנסת ה-20 (תיקון מס' 42 וה"ש); בתיקון מס' 49 נחקקו כתיקון קבע.

⁴⁸ אפשר להשעות גם כשמדובר בח"כ שנבחר ברשימת יחיד ואין מי שבא במקומו לתקופת ההשעיה (בג"ץ 306/81 פלאטו שרון נ' ועדת הכנסת).

⁴⁹ בתקופת כהונתה של הכנסת ה-20 המילים "מכוח הוראות סעיף זה" באו במקום המילים "מכוח הוראת סעיף קטן (א)".

44. **יצבות החוק** על אף האמור בכל דין אחר, אין בכוחן של תקנות שעת חירום לשנות חוק זה, להפקיע זמנית את תקפו או לקבוע בו תנאים.
45. **נוקשות סעיפים** אין לשנות סעיף 44 או סעיף זה, אלא ברוב של שמונים חברי כנסת.
- 44א. **תחולת נוקשות⁵⁰ (תיקון מס' 15)** הוראת סעיף 45 תחול גם לענין שינוי סעיף 9א(א).
46. **מתי דרוש רוב מיוחד (תיקונים מס' 3, 11 ו-15)** הרוב הדרוש לפי חוק זה לשינוי הסעיפים 4, 9א, 34, 44 או 45 יהא דרוש להחלטות מליאת הכנסת בקריאה הראשונה, בקריאה השנייה ובקריאה השלישית⁵¹; לענין סעיף זה "שינוי" - בין מפורש ובין משתמע⁵².

⁵⁰ תחילתו של סעיף 45א ביום שייכנס לכהונתו ראש הממשלה שנבחר במועד הבחירות לכנסת ה-14. ר' סעיף 63(ב) לחוק-יסוד: הממשלה.

⁵¹ (1) תחילתו של סעיף 46 בנוסחו המתוקן ביום תחילתו של חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 3) בו נחקק סעיף זה לראשונה. (2) סעיף 3 לחוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 11) קובע, למען הסר ספק, כי חוק לשינוי סעיף 4 לחוק-יסוד: הכנסת, שנתקבל לפני תחילתו של התיקון ושמליאת הכנסת החליטה לגביו בקריאה הראשונה, השנייה והשלישית ברוב של חברי הכנסת, יהיה תוקף מיום פרסומו, לכל דין ולכל דבר וענין, אף אם החלטת מליאת הכנסת בדיון המוקדם של אותו חוק היתה ברוב רגיל.

⁵² בבג"ץ 231/73 ברגמן נ' שר האוצר ואח', נפסק כי "הדיון בהסתייגות הוא אמנם שלב משלבי החקיקה, אך הסתייגות שהכנסת מחליטה שלא לקבלה אינה מביאה לשום שינוי בחוק, והרוב המיוחד הדרוש, הריהו דרוש רק לגבי החלטה המביאה לשינוי בסעיף הנדון המשוריין". כמו כן, בבג"ץ 148/73 קניאל נ' שר המשפטים ואח', נפסק כי "שינוי" לפי סעיף זה אינו חייב להיעשות בדרך חקיקת חוק-יסוד או חוק מיוחד, אלא הוא יכול להיעשות גם בדרך חקיקה רגילה של הכנסת.